

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ
СПРАВ

ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО У СХЕМАХ І ТАБЛИЦЯХ З ІЛЮСТРАЦІЯМИ.

Загальна частина

Навчально-наочний посібник

За загальною редакцією
кандидата юридичних наук С.С. Мирзи

Одеса-2022

УДК 347(075.8)

ББК 67.99(4УКР)2я73

Рецензенти:

В.М. Парасюк, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри теорії права, конституційного права та приватного права Львівського університету внутрішніх справ

І.М. Риженко, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри публічного управління та права Херсонського державного аграрно-економічного університету

Цивільне право у схемах і таблицях з ілюстраціями. Загальна частина. Навчально-наочний посібник. / Укладач С.С. Мирзи. Одеса: ОДУВС, 2022. 70 с.

У навчально-наочному посібнику подані схеми, таблиці, ілюстрації, які наочно характеризують сучасний стан цивільного права з огляду на економічні реформи, що проводяться в країні, зміни, що відбулися останніми роками у сфері цивільного законодавства і практиці його застосування.

Схеми скомпоновано відповідно до норм Цивільного кодексу України. Схематичність викладеного матеріалу дозволяє зручно використовувати його у навчальному процесі. Видання розраховане на здобувачів вищої освіти юридичних спеціальностей, аспірантів, викладачів, а також практичних працівників.

УДК 347(075.8)

ББК 67.99(4УКР)2я73

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

АТ – акціонерне товариство;
ВР України – Верховна Рада України;
ВС України – Верховний Суд України;
ГК України – Господарський кодекс України;
ЖК України – Житловий кодекс України;
ЗК України – Земельний кодекс України;
ЗУ – Закон України;
КІМС – компонування інтегральної мікросхеми;
КМ України – Кабінет Міністрів України;
КС України – Конституційний Суд України;
НБУ – Національний банк України;
СК України – Сімейний кодекс України;
ТзОВ – товариство з обмеженою відповідальністю;
ФОП – Фізична особа – підприємець;
ЦК України – Цивільний кодекс України

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	5-6
----------------	-----

ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА

1. ПОНЯТТЯ ТА ПРЕДМЕТ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА ЯК ГАЛУЗІ ПРАВА.....	8-14
2. ЦИВІЛЬНІ ПРАВОВІДНОСИНИ.....	15-29
3. ПРАВОЧИНИ.....	30-40
4. РЕЧОВЕ ПРАВО.....	41-53
5. ПРАВО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ.....	42-64
ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ.....	65-66
ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ ДЛЯ ОПРАЦЮВАННЯ ТЕОРЕТИЧНОГО МАТЕРІАЛУ.....	67-79

*«Система приватної власності –
найнадійніша гарантія свободи, причому
не лише для тих, хто володіє власністю,
а й не в меншій мірі для тих, хто нею не володіє»*

Ф. Гаск

ПЕРЕДМОВА

Питання правового регулювання цивільно-правових відносин належать до найбільш актуальних у соціально-економічному і політичному житті української держави. Це обумовлено новими явищами в економіці України, її розвитку в напрямі переходу до ринкових відносин, де управління і регулювання господарських відносин вимагають активного використання інститутів цивільного права. Вивчення навчальної дисципліни «Цивільне право та процес» має важливе значення для підготовки юристів-правників за спеціальністю 262 «Правоохоронна діяльність».

Даний навчально-наочний посібник у систематизованому вигляді знайомить здобувачів вищої освіти із загальними положеннями цієї галузі права, передбаченими ЦК України, та загальними характеристиками його основних інститутів. Значна увага приділяється вивченню суб'єктів цивільного права, прав власності, правочинам, що визначаються потребами підготовки фахівців за фахом «Правоохоронна діяльність».

Взагалі роль і місце наочності у навчальному процесі, зокрема, правничих наук (у тому числі й цивільного права), неможливо переоцінити, що обумовлюється специфікою сприймання державно-правової дійсності як предмета правознавства. До того ж, як показує практика навчання, при систематичному включенні у навчальний процес навчально-наочних посібників збільшується самостійність здобувачів вищої освіти, зростає їх активність, формується позитивне ставлення до предмета навчальної дисципліни.

У процесі вивчення матеріалу, поданого у навчально-наочному посібнику, вирішуються наступні завдання: допомогти здобувачам вищої освіти з'ясувати сутність, зміст і сферу застосування норм цивільного права; сприяти закріпленню знань про зміст і особливості цивільних правовідносин.

Навчально-наочний посібник «Цивільне право у схемах і таблицях з ілюстраціями. Загальна частина» володіє незаперечними перевагами: будучи опорним стислим конспектом основних понять цивільного права, навчально-наочний посібник дозволяє використовувати його для самоконтролю, що значною мірою спрощує підготовку до семінарських, практичних і тренінгових занять; у посібнику відтворена структура чинного ЦК України; дане видання, крім визначень, дає уявлення про інститути, що діють у цивільному праві. Навчально-наочний посібник містить перелік джерел, рекомендованих для опрацювання теоретичного матеріалу. У свою чергу, ознайомлення зі змістом наведених у переліку правозастосовних актів сприятиме формуванню практичних навичок, що є невід'ємною складовою професійної підготовки майбутнього правника.

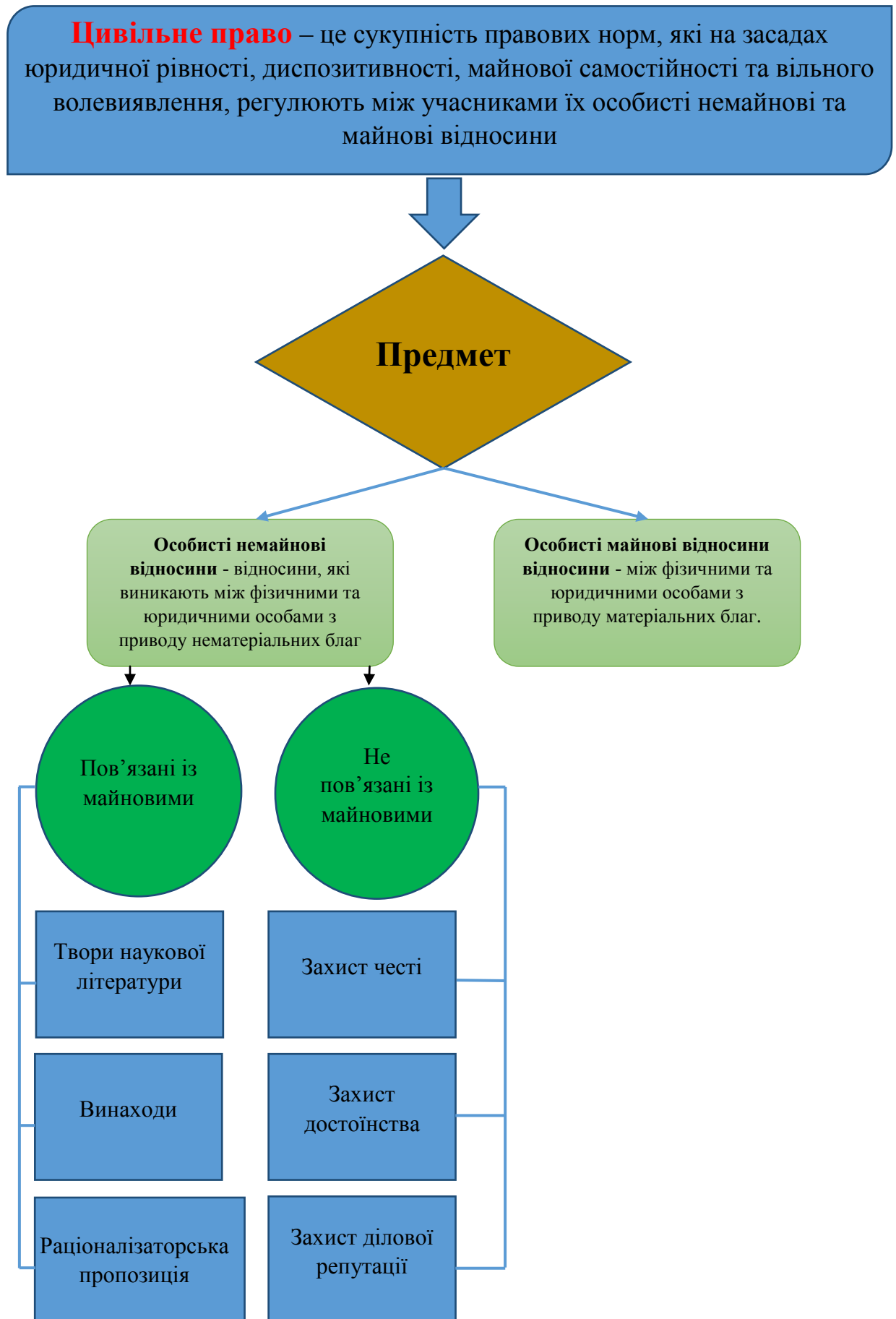
Усвідомлюючи важливість доктринальних положень цивілістики для визначення галузевих постулатів у сфері врегулювання цивільно-правових відносин, авторкою навчально-наочного посібника також запропоновано перелік літератури, важливої до опрацювання. Саме системний підхід до вивчення цивільного права сприятиме формуванню ґрунтовних знань у здобувачів вищої освіти, що є запорукою розвинутої правосвідомості, правового мислення та правової культури.

ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА

1. ПОНЯТТЯ ТА ПРЕДМЕТ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА ЯК ГАЛУЗІ ПРАВА

Схема 1





Метод цивільного права



Сукупність правових засобів і прийомів впливу на особисті немайнові та майнові відносини, які дістали відображення в цивільно-правових нормах.

Складові елементи методу цивільного права

Юридична рівність учасників - незалежно від того, хто є учасником цивільних відносин фізична особа, юридична особа, держава тощо, – сторони цих відносин формально, юридично рівні.

Диспозитивність

Компенсаційний
характер

Захист цивільних прав
у судовому порядку



Система цивільного права

це сукупність окремих частин - підгалузей, інститутів, субінститутів, цивільно-правових норм, що перебувають у внутрішньому логічному зв'язку та залежності між собою

Підгалузь сукупність інститутів і окремих норм, що охоплюють своїм регулюванням цілісну групу відносин у сфері цивільного обігу (наприклад, право власності, зобов'язальне право, спадкове право тощо)

Спадщина

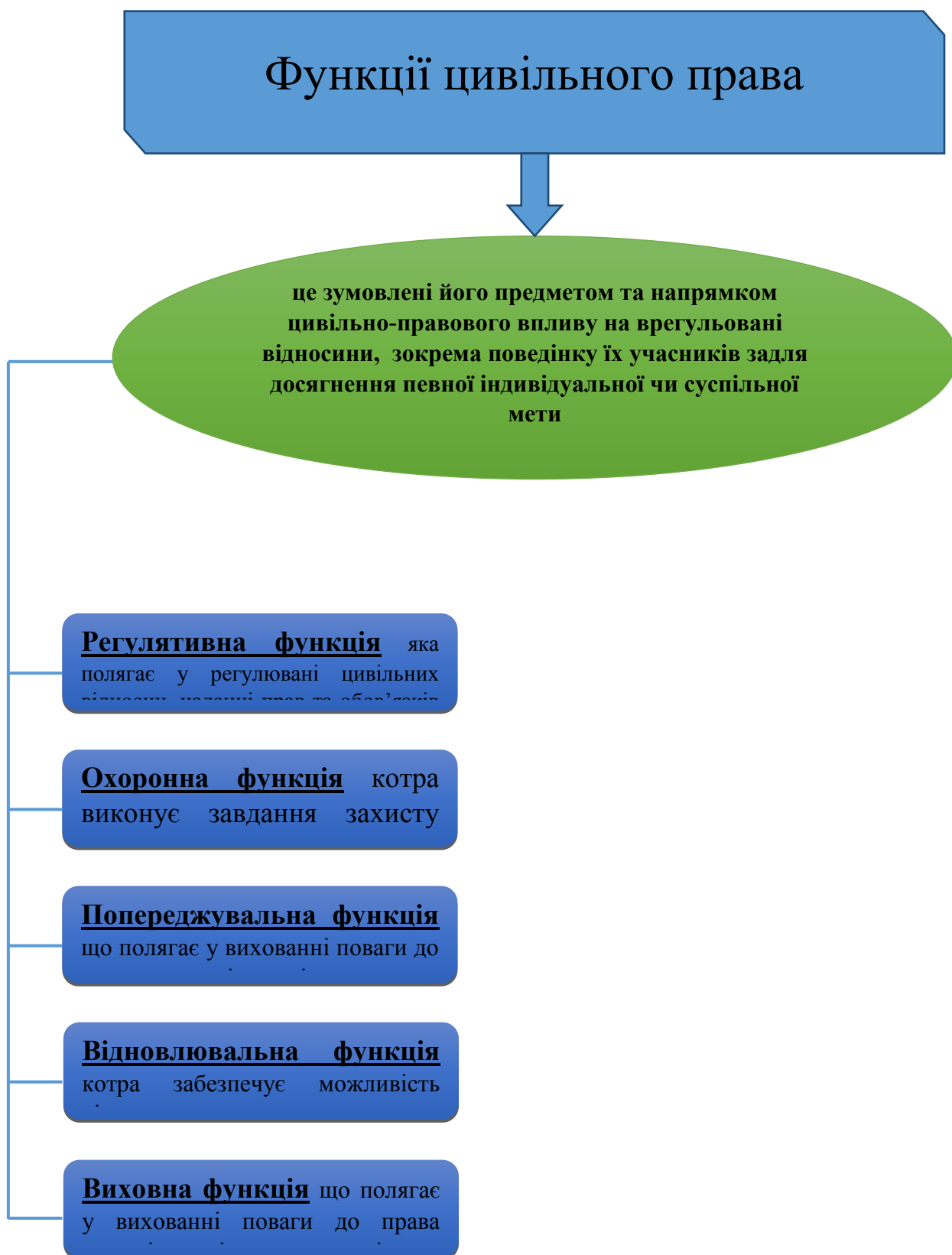


Інститут цивільного права – сукупність норм, що регулюють певні групи суспільних відносин у сфері цивільного обігу (наприклад, інститут купівлі-продажу, інститут опіки та піклування тощо)



Норма цивільного права – правило поведінки приватних осіб у сфері цивільного обігу, встановлене їхньою угодою, корпоративним рішенням, актом законодавства або





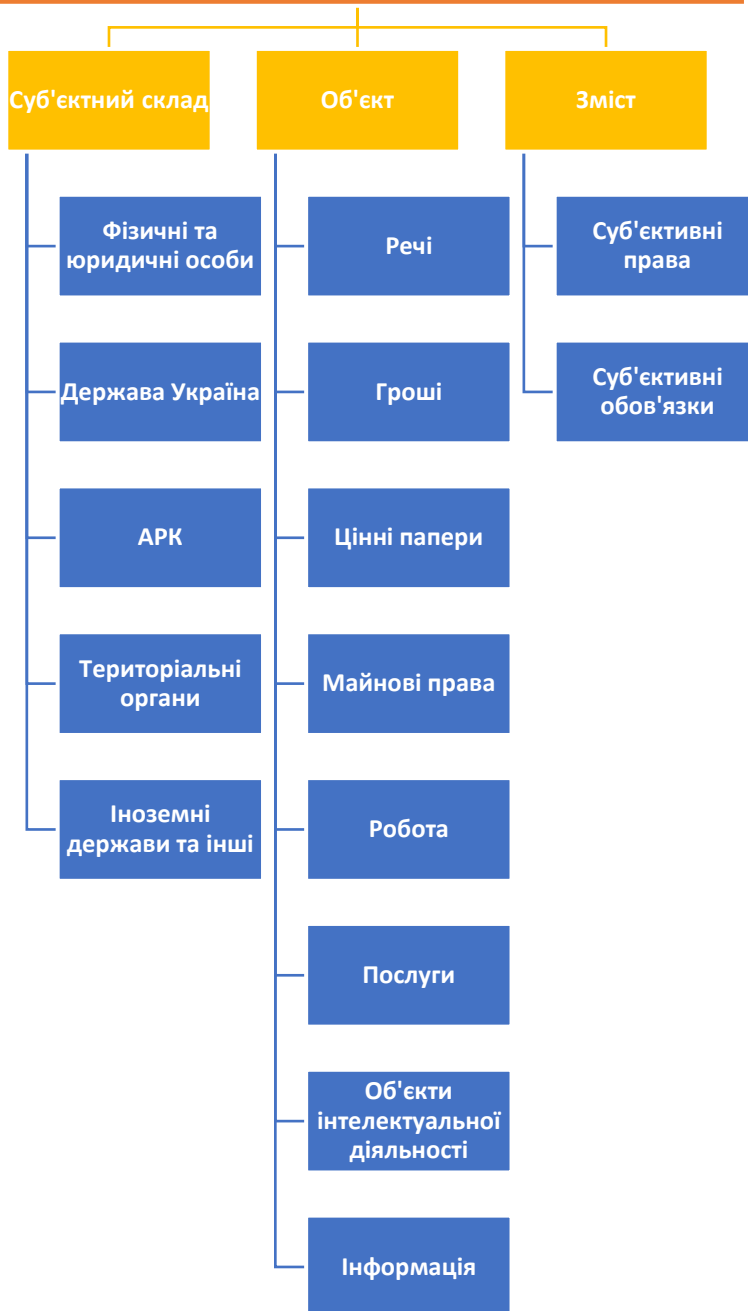


2. ЦИВІЛЬНІ ПРАВОВІДНОСИНИ

Схема 8

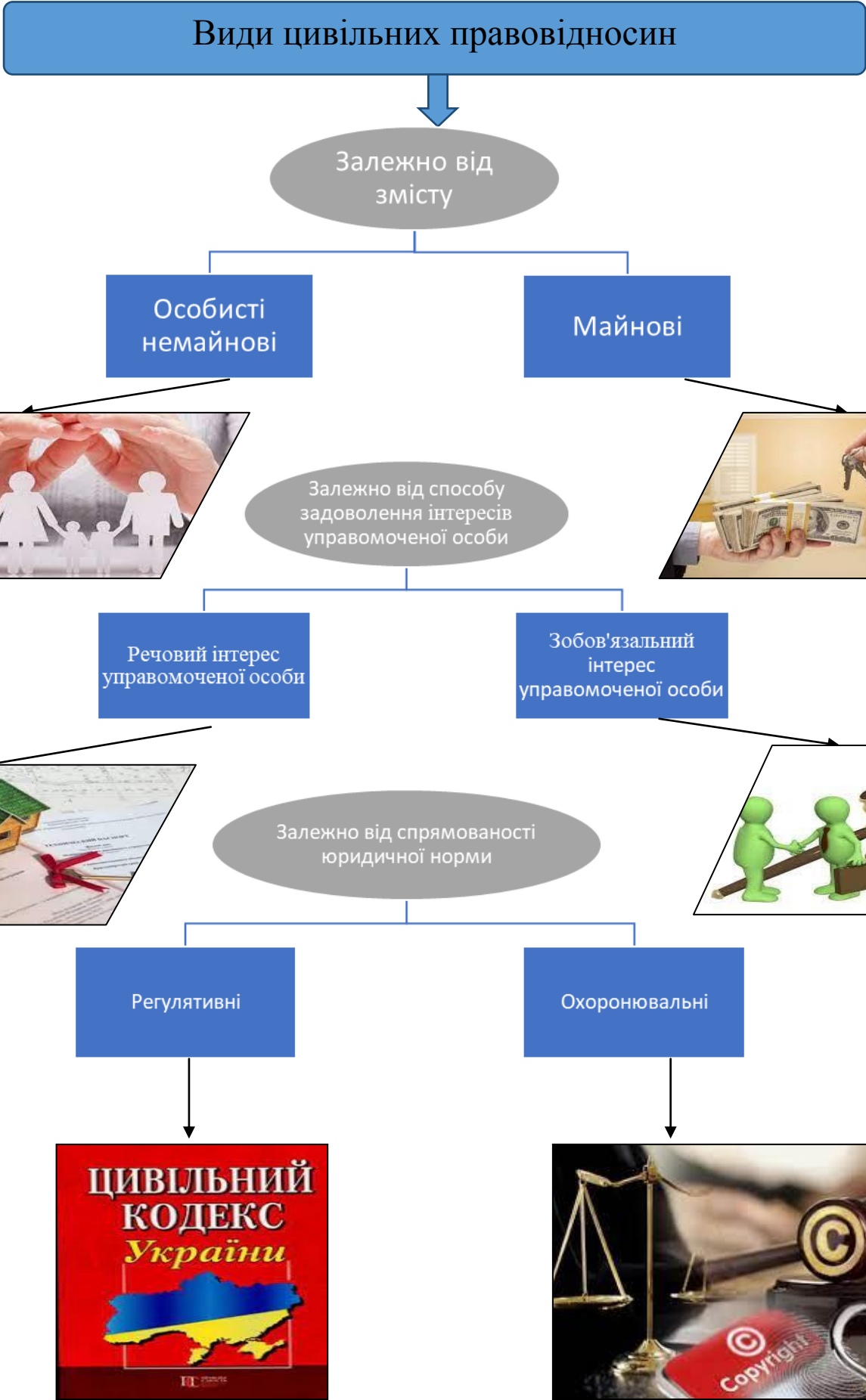


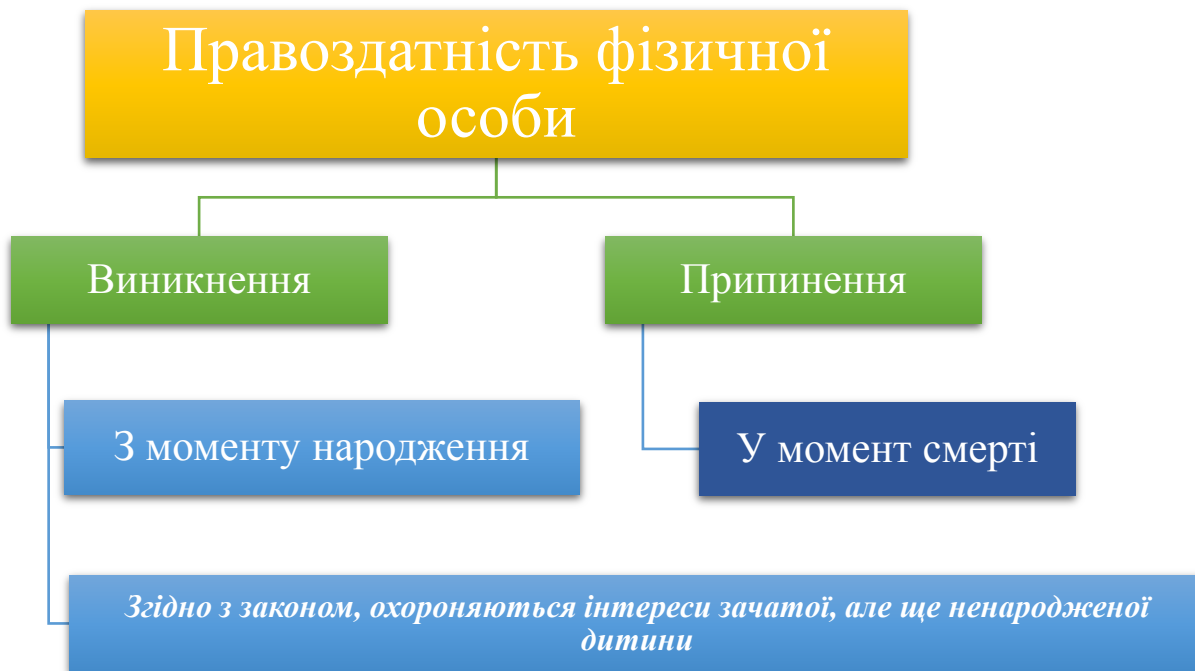
Структура цивільно-правових відносин



**Суб'єкти цивільних
правовідносин**







Виникнення



Припинення



Риси

Рівність фізичних осіб у здатності мати цивільні права і обов'язки

Невідчужуваність

Неможливість обмеження

Зміст

Можливість мати майно у власності, успадковувати його та заповідати

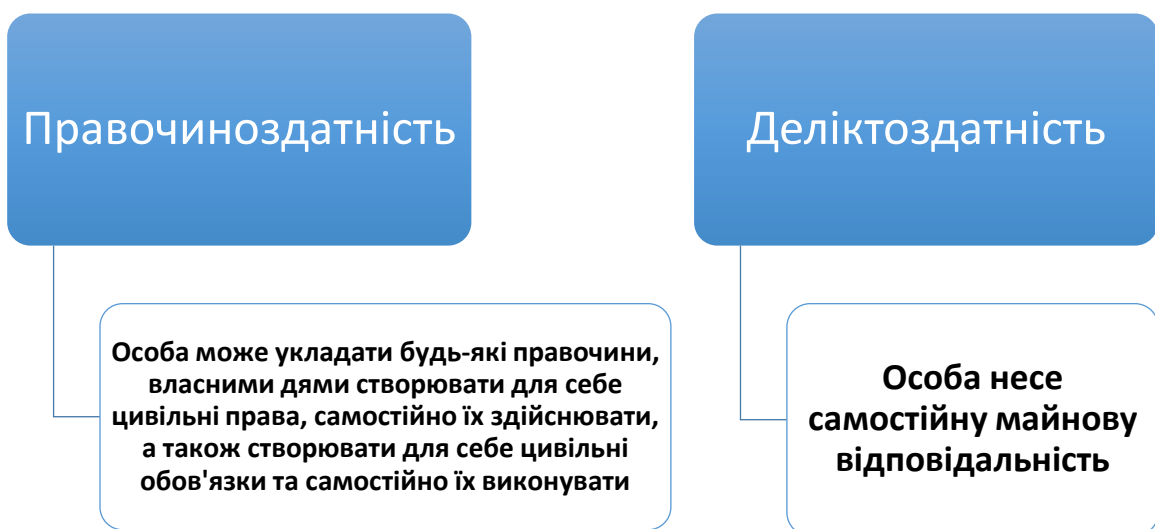
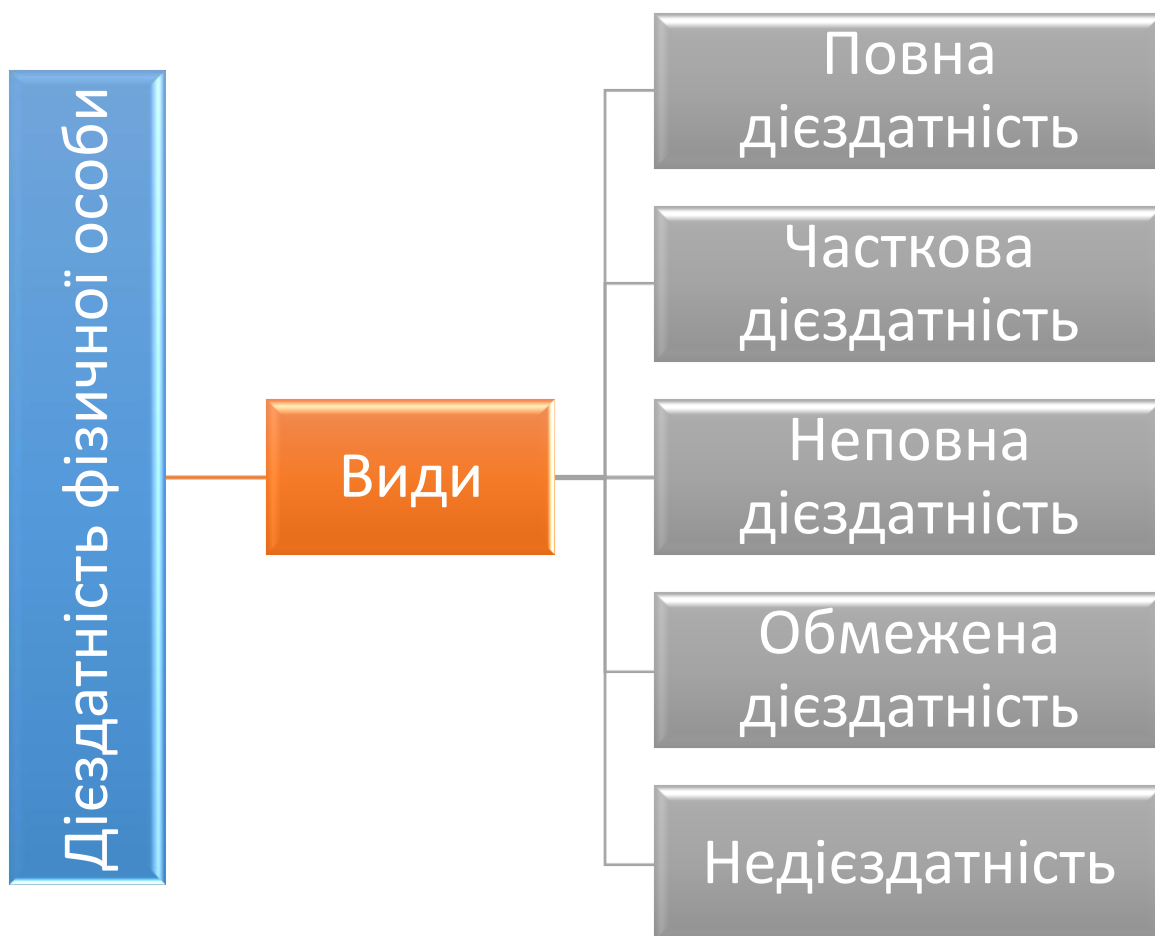
Можливість займатися підприємницькою діяльністю та бути засновником юридичних осіб

Можливість укладати правочини та бути учасником зобов'язань

Можливість обирати місце проживання та рід занять

Можливість мати авторські права на твори науки, літератури та мистецтва

Можливість мати інші особисті немайнові та майнові права



ВАЖЛИВО! У випадку припинення шлюбу до досягнення особою повноліття; у випадку визнання шлюбу недійсним на підставах не пов'язаних з протиправною поведінкою неповнолітньої особи; у випадку припинення трудового договору у випадку припинення фізичною особою підприємницької діяльності **ПОВНА ЦИВІЛЬНА ДІЄЗДАТНІСТЬ ЗБЕРІГАЄТЬСЯ** за фізичною особою, у якої вона виникла.



Опіка

- Встановлюється над малолітніми особами та особами, які визнані судом недієздатними.
- Опікун безпосередньо своїми діями від імені та в інтересах підопічного набуває для нього цивільні права та створює цивільні обов'язки, у т.ч. укладає правочини

Піклування

- Встановлюється над неповнолітніми особами та особами, обмеженими судом у дієздатності.
- Піклувальник дає згоду на здійснення юридичних дій підопічним, у т.ч. на вчинення ним правочинів



Юридична особа

це організація, створена і зареєстрована у встановленому законом порядку, наділена цивільною правоздатністю і дієздатністю, яка може бути позивачем і

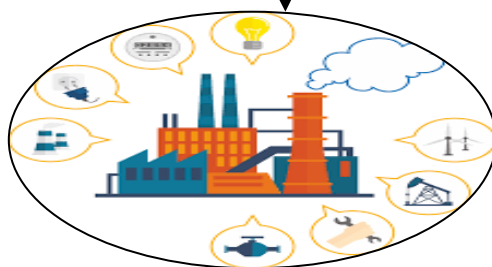
Ознаки

Організаційна єдність - характеризується наявністю стійких взаємозв'язків між членами юридичної особи, внутрішньою структурою і функціональною диференціацією.

Майнова відокремленість юридичної особи - є матеріальною базою діяльності юридичної особи

Участь у цивільному обігу від власного імені - для індивідуалізації юридичної особи вона повинна мати своє найменування, яке містить вказівку на її організаційноправову форму

Самостійна майнова відповідальність припускає, що юридична особа самостійно відповідає за своїми обов'язки усім належним їй майном. Інколи субсидіарна відповідальність за борги ю.о. покладається на її засновників (учасників)



Правоздатність юридичної особи – це здатність юридичної особи мати особисті немайнові й майнові права та обов'язки



Припинення юридичної особи – закінчення діяльності юридичної особи, що може мати як добровільний, так і примусовий характер.

Ліквідація - повне припинення діяльності юридичної особи без переходу прав і обов'язків у порядку правонаступництва до інших осіб

Самоліквідація

Відбувається за рішенням учасників чи органу юридичної особи, уповноваженим на це установчими документами, у тому числі у зв'язку із закінченням строку, на який була створена юридична особа, досягнення мети, для якої вона була створена, а також у деяких випадках, передбаченими установчими документами.

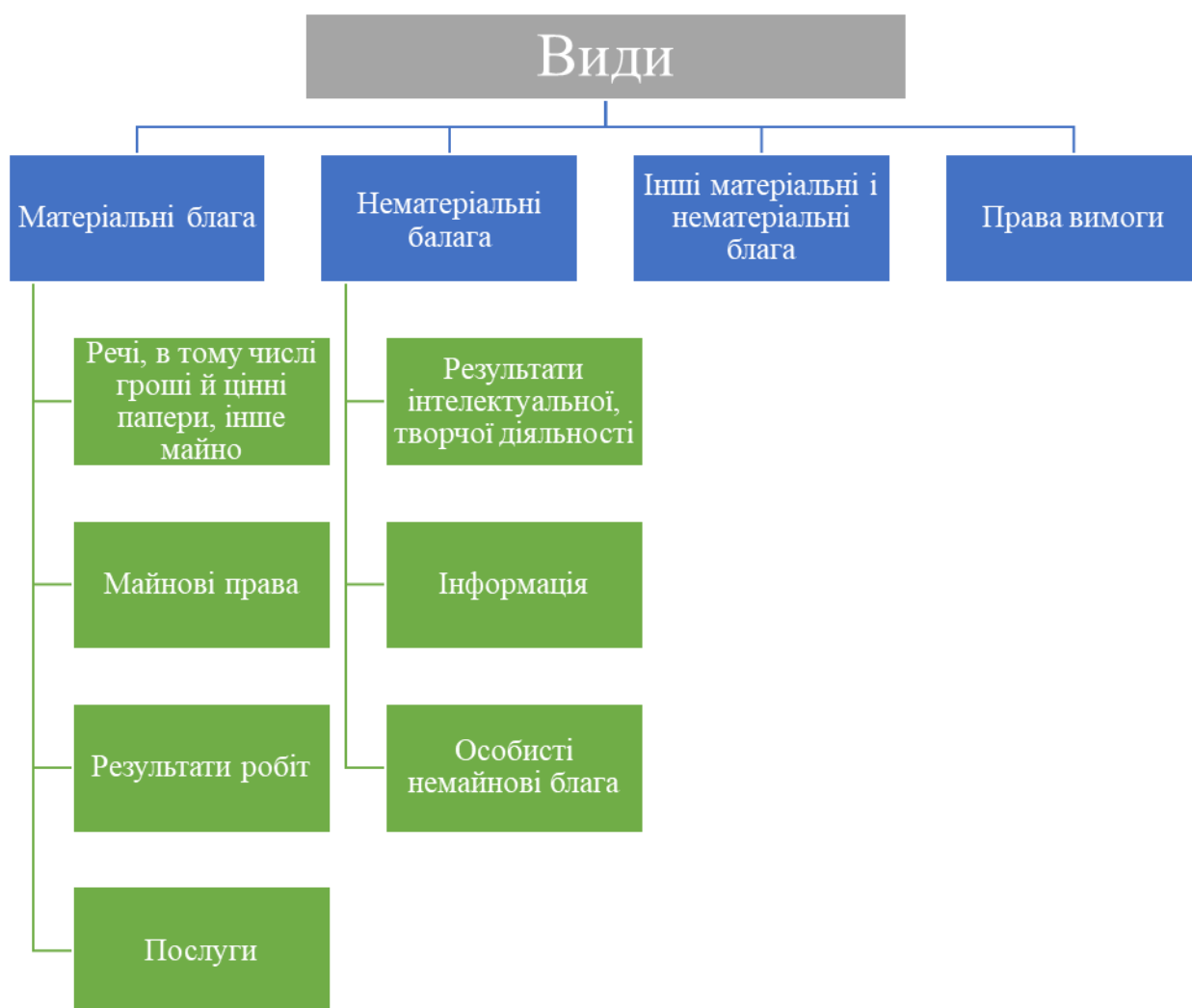


Примусова ліквідація

Здійснюється за рішенням суду про визнання недійсної державної реєстрації юридичної особи внаслідок допущення при її створенні порушень, які не можна усунути, а також в інших випадках, установлених законом



Об'єкти цивільних прав – майнові та немайнові блага, з приводу яких суб'єкти цивільного права вступають між собою у правові відносини



Оборотоздатність

Вилучені з цивільного обороту - об'єкти, прямо встановлені в законі, знаходження яких у цивільному обороті не допускається

Обмежені в цивільному обороті - об'єкти, які можуть належати лише певним об'єктам обороту або знаходження яких у цивільному обороті допускається за спеціальним дозволом

Вільні в цивільному обороті - об'єкти, які можуть вільно відчужуватися або переходити від однієї особи до іншої в порядку правонаступництва або спадкування

ОБ'ЄКТИ ВІЛЬНІ
У ЦИВІЛЬНОМУ
ОБІГУ



ОБ'ЄКТИ ОБМЕЖЕНІ



ВИЛУЧЕНІ ОБ'ЄКТИ

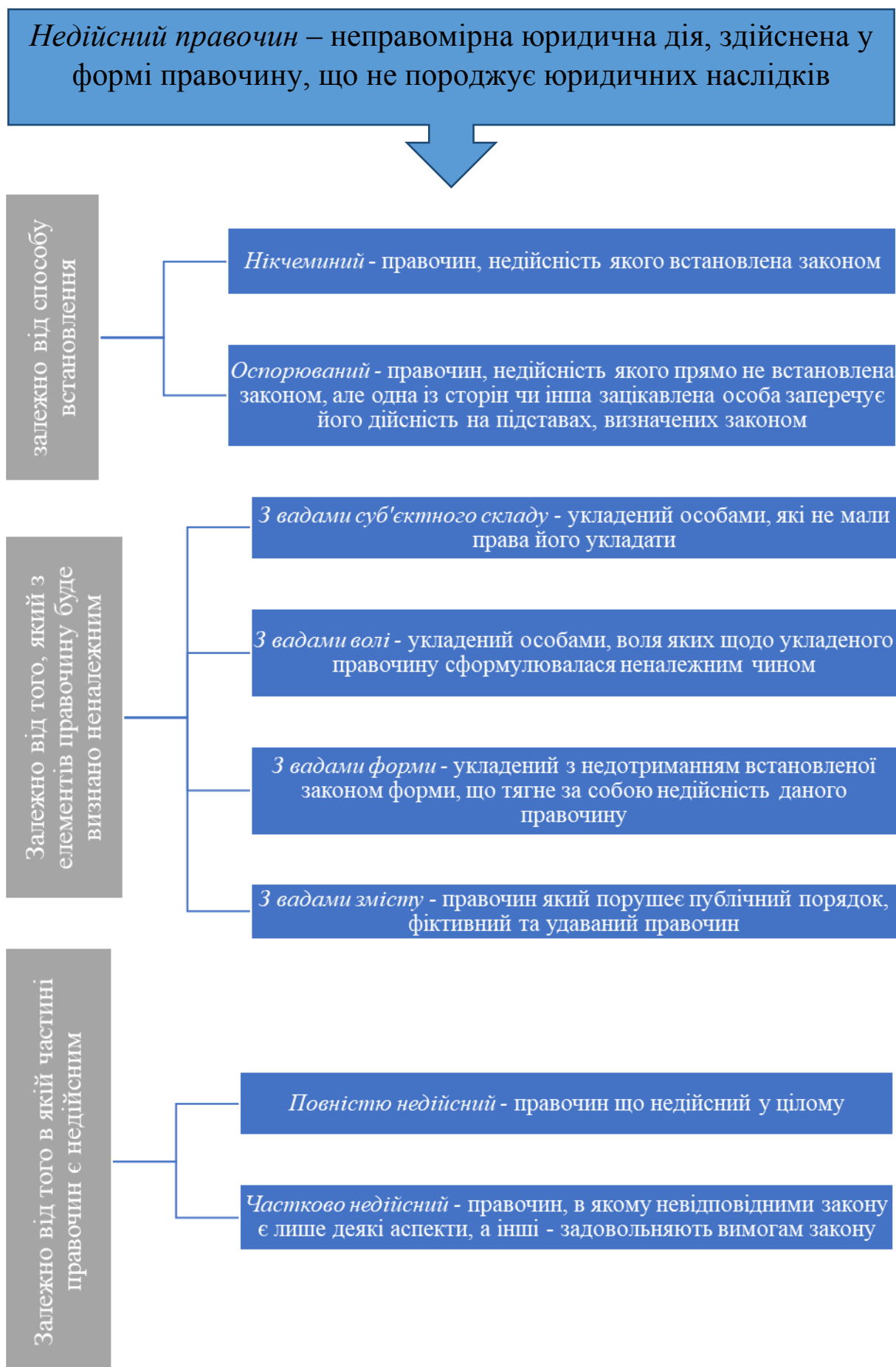


3. ПРАВОЧИНИ

Схема 23







Організаційно-правові форми юридичної особи – це сукупність ознак, які визначають правовий статус юридичних осіб і дають підстави для виокремлення однієї юридичної особи від іншої.



Товариство - організація, створена шляхом об'єднання осіб, які мають право участі у цьому товаристві.

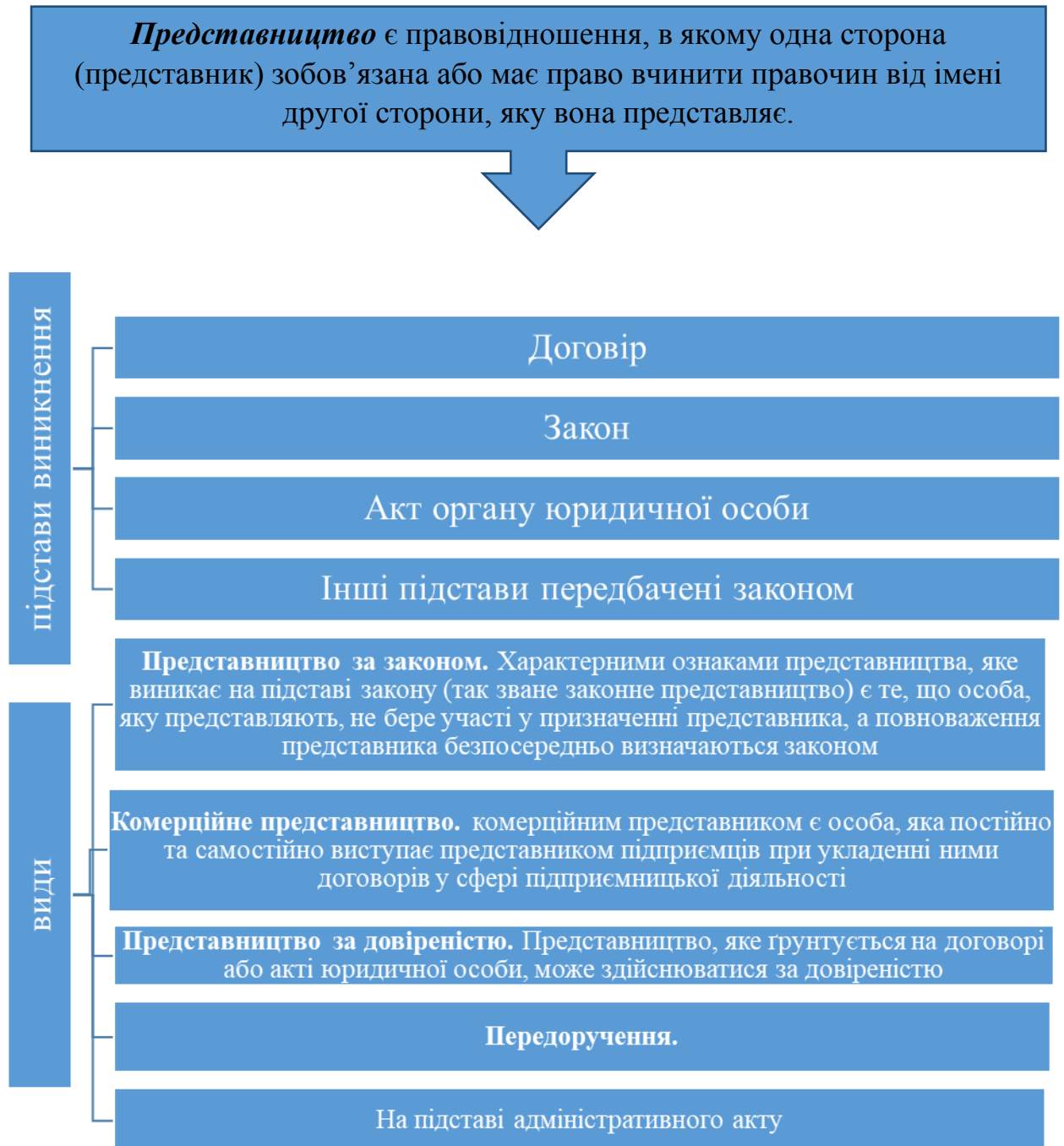
Підприємницькі товариства

Непідприємницькі товариства



4. ПРЕДСТАВНИЦТВО ТА СТРОКИ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ

Схема 26







Довіреність — це письмовий документ, що видається однією особою іншій для представництва перед третіми особами



Види

Разові, що видаються на вчинення одного правочину, наприклад, на продаж будинку або отримання заробітної плати

Спеціальні, що видаються на вчинення певної кількості однорідних правочинів, наприклад, на укладення правочинів керівнику філії, представництва юридичної особи, отримання заробітної плати, пенсії, поштового переказу протягом визначеного терміну;

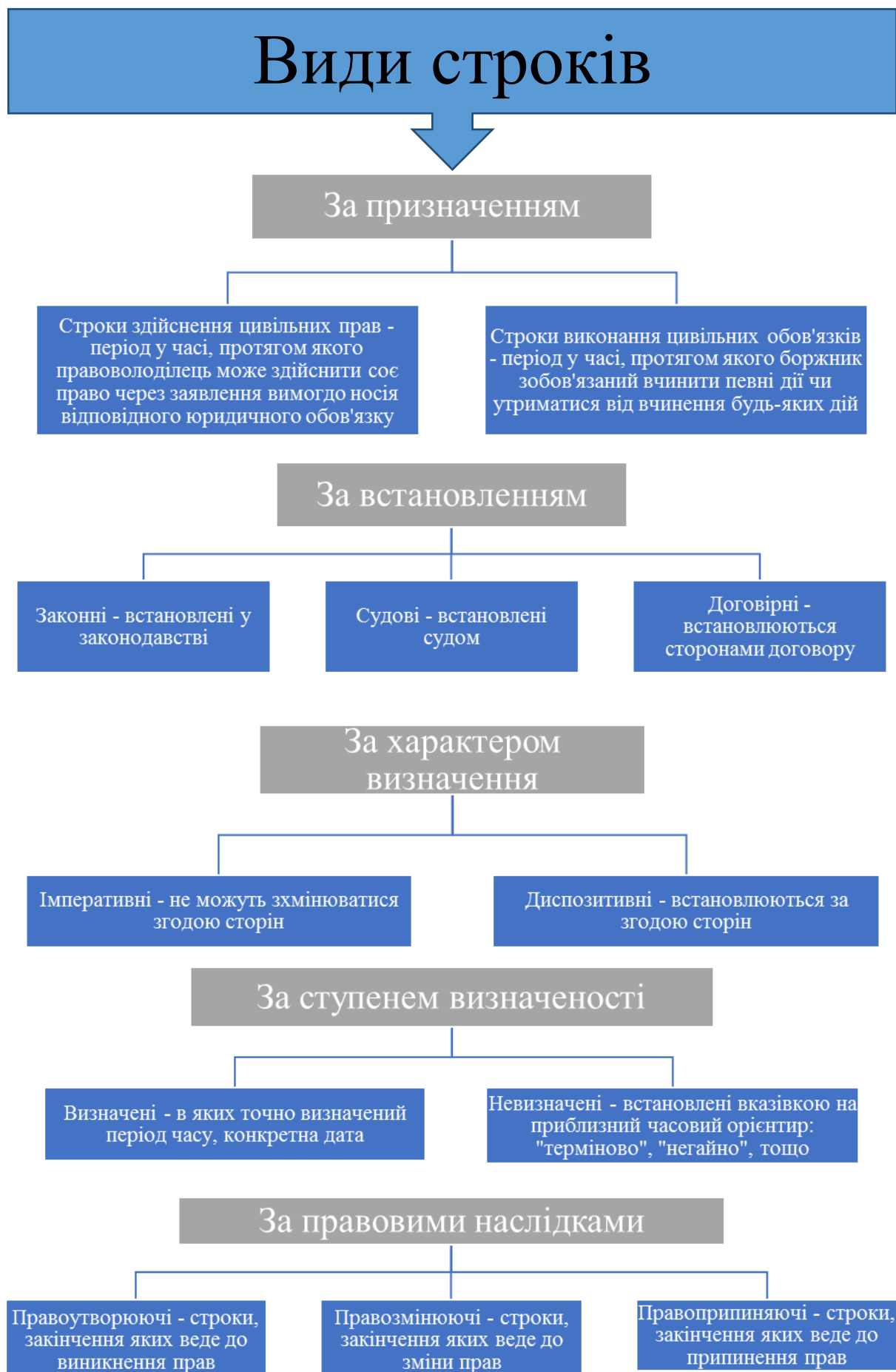
Загальні (генеральні), що видаються на визначений термін для здійснення різноманітних правочинів, наприклад, довіреність на управління майном та ведення справ учасників договору спільної діяльності.

Строк

це певний період у часі, із закінченням якого пов'язана дія чи подія, що має юридичне значення.

Термін

це певний момент у часі, з настанням якого пов'язана дія чи подія, що має юридичне значення.





Обчислення строків

Визначення строку

Визначається роками, місяцями, тижнями, днями або годинами

Визначення терміну

Вказівкою на подію, яка має неминуче настати

Календарною датою

Початок перебігу строку

Перебіг строку починається з наступного дня після відповідної календарної дати або настання події, з якою пов'язано її початок

Закінчення строку

Строк, що визначений роками, спливає у відповідні місяць і число останнього року строку

Закінчення строку, визначеного місяцем, припадає на такий місяць, у якому немає відповідного числа, строк закінчується в останній день цього місяця.

Строк, що визначений у півмісяця дорівнює п'ятнадцяти дням

Строк, що визначений тижнями спливає у відповідний день останнього тижня строку

Позовна давність - це строк, у межах якого особа може звернутися до суду з вимогою про захист свого цивільного права або інтересу



Позовна давність тісно пов'язана із забезпеченням права на позов. Право на позов у **процесуальному значенні** – це право на пред'явлення позову, тобто право на звернення до суду. Право на позов у **матеріальному значенні** – можливість зацікавленої особи домогтися від суду примусового захисту порушеного суб'єктивного права. Воно не припиняється закінченням строку позовної давності. Протягом цього строку суд сприяє особі, право якої порушено, у задоволенні її законних вимог

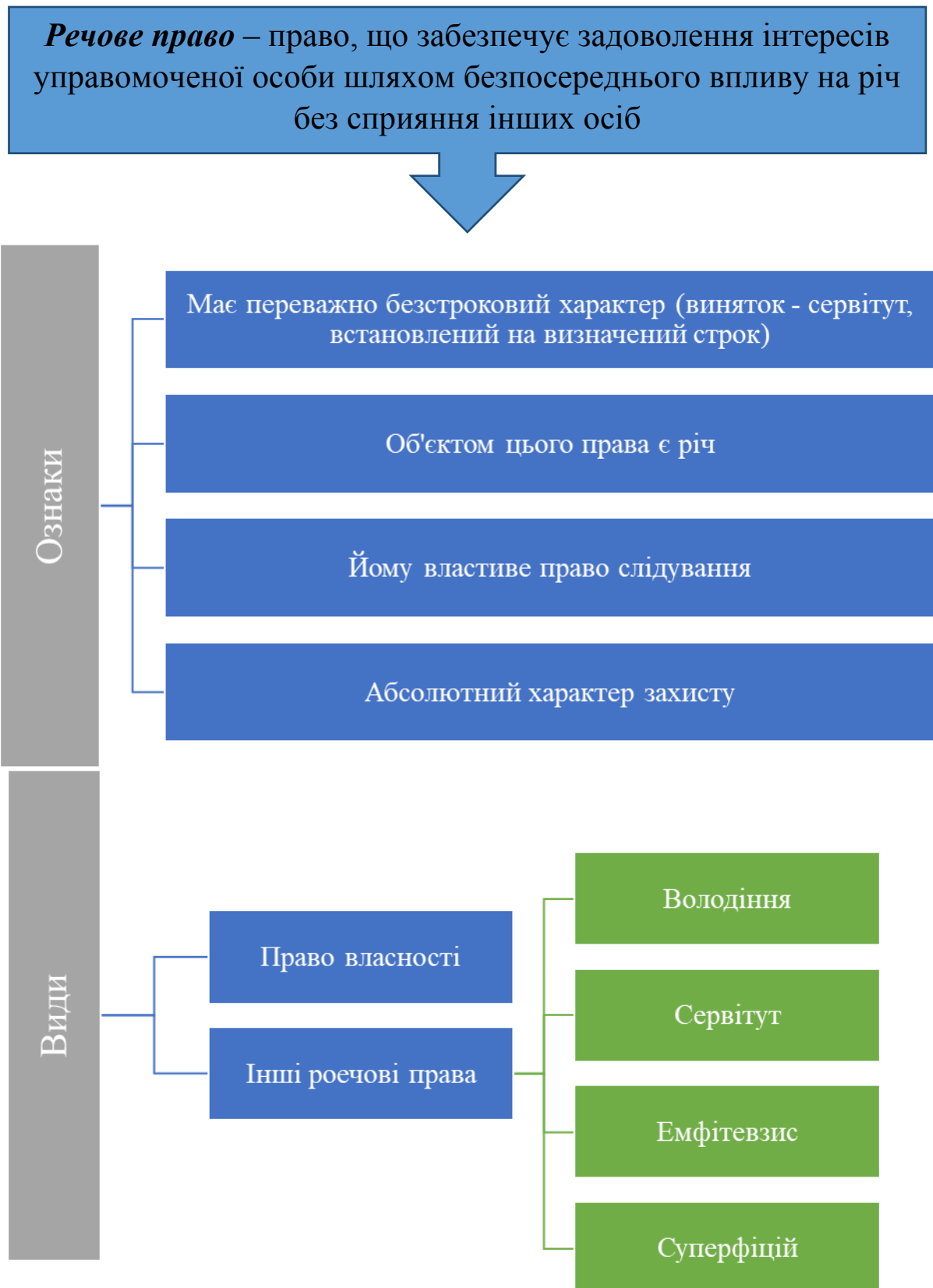
Перебіг позовної давності починається від дня, коли особа дізналася або могла дізнатися про порушення свого права або про особу, яка його порушила.

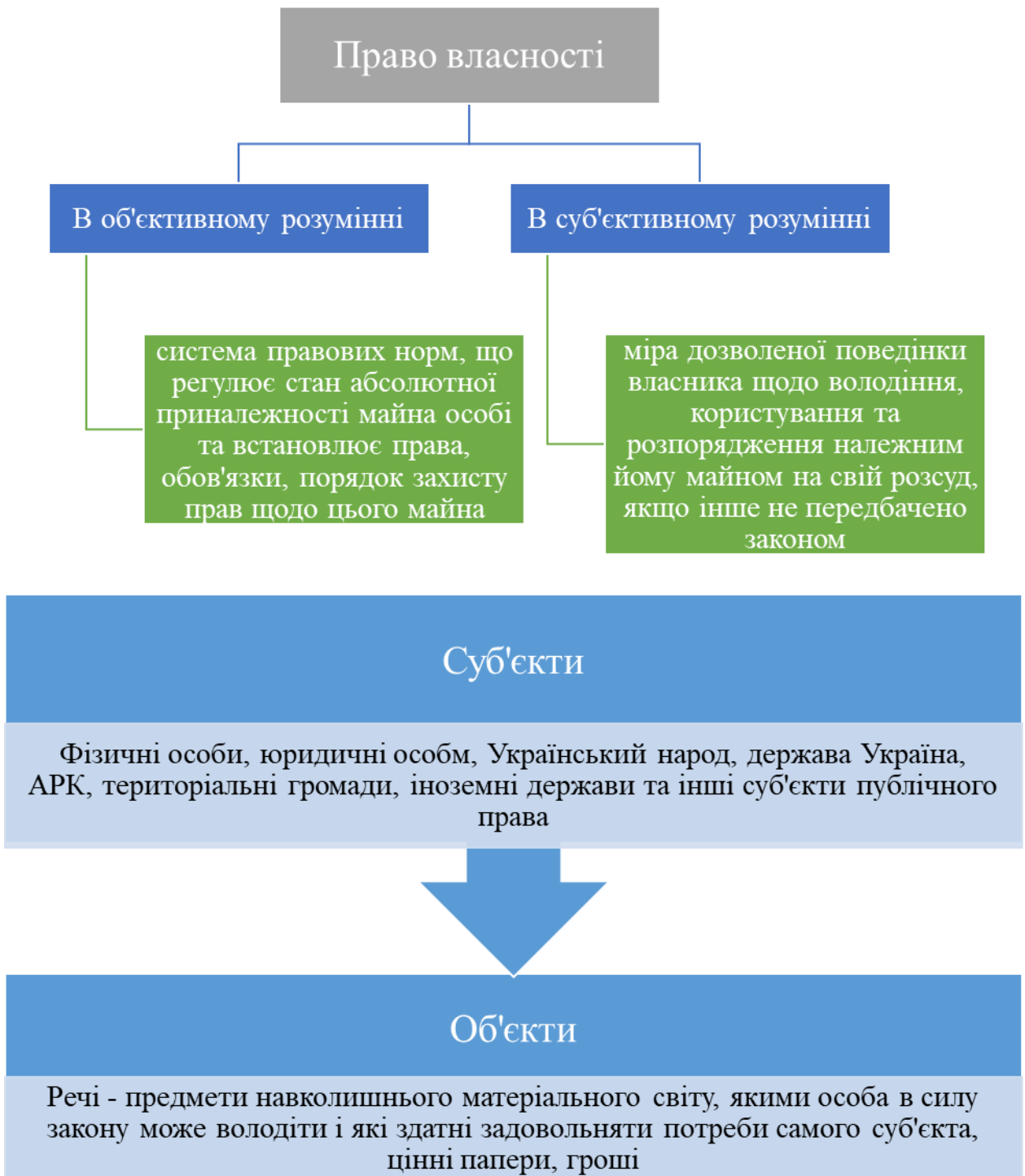
Зупинення перебігу позовної давності – якщо існують обставини, встановлені законом (підстави зупинення перебігу позовної давності), які перешкоджають захисту порушеного права, час існування цих обставин не зараховується до строку обчислення позовної давності.

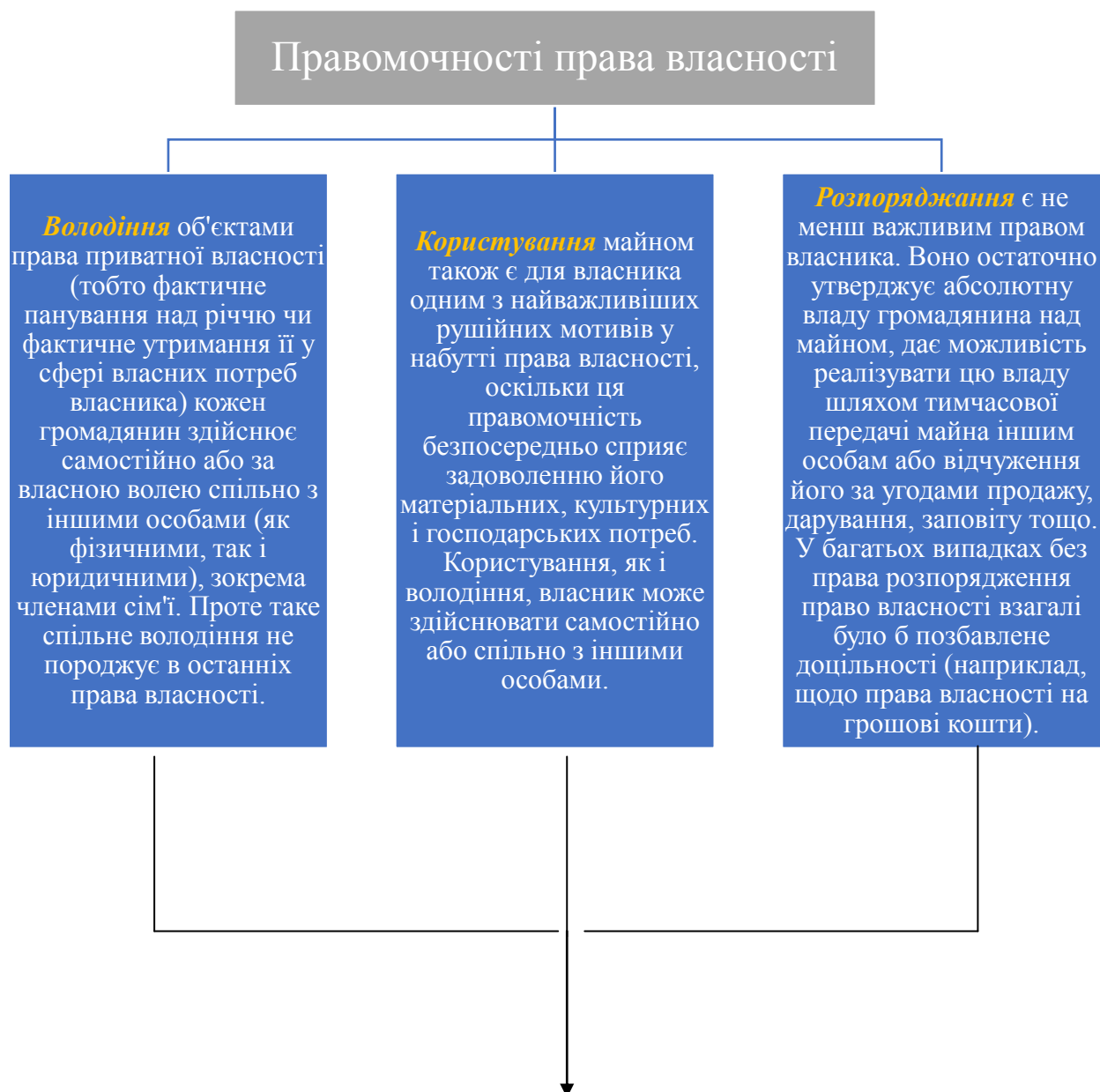
Сплив позовної давності означає, що за загальним правилом уповноважена особа позбавляється можливості захисту свого суб'єктивного права у суді.

5. РЕЧОВЕ ПРАВО

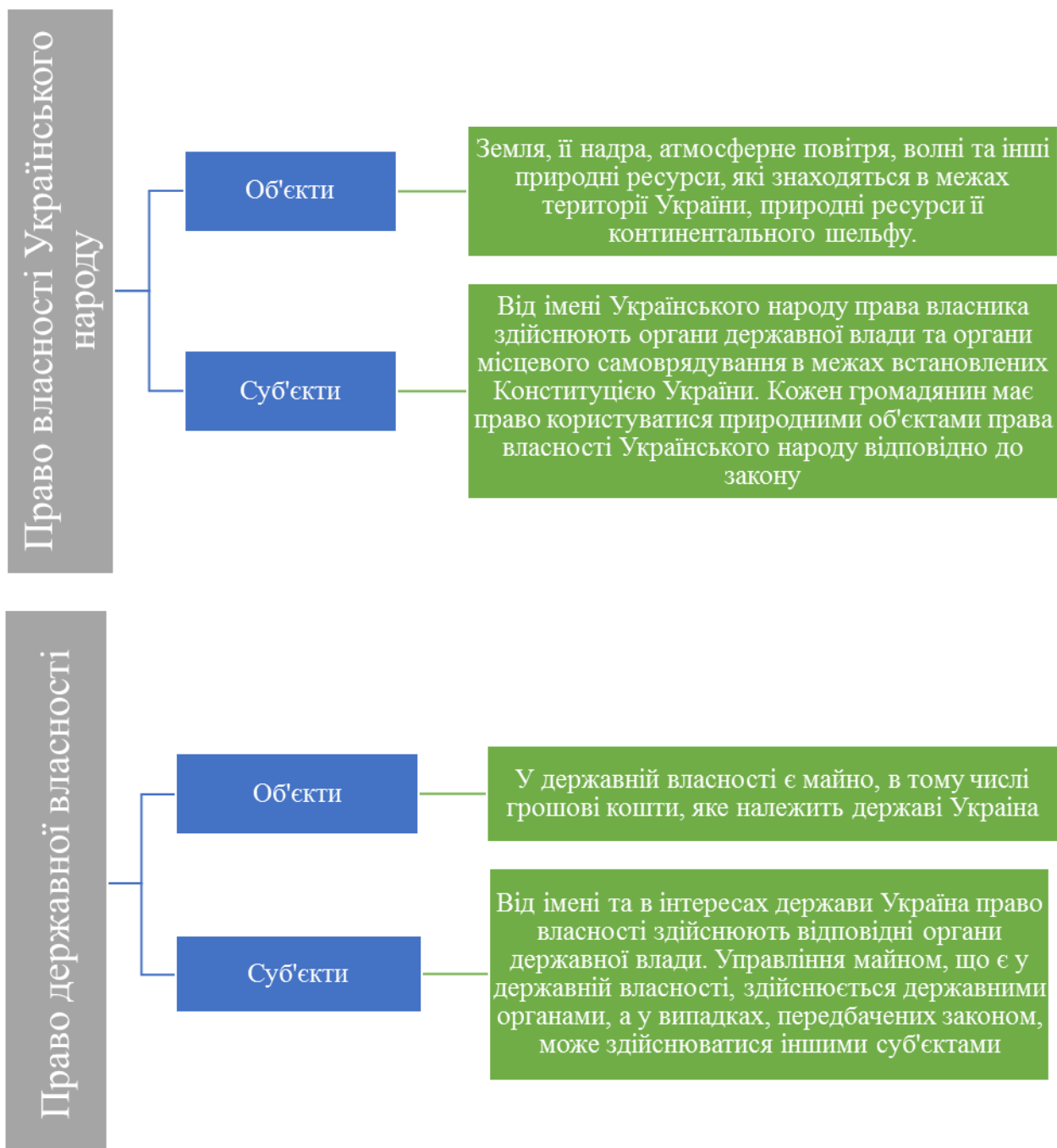
Схема 33







За суб'єктним складом



ПІДСТАВИ НАБУТТЯ ПРАВА ВЛАСНОСТІ

це передбачені законом юридичні факти, за наявності яких особа набуває майно, стає його власником.

Первісні, за яких право власності на річ виникає у суб'єкта вперше або незалежно від права попереднього власника на цю річ

набуття права власності на новостворене майно виникає з моменту його створення (ст. 331 ЦК України)

привласнення загальнодоступних дарів природи. Особа, яка зібрала ягоди, лікарські рослини, зловила рибу, є їх власником, якщо вона діяла відповідно до закону, місцевого звичаю чи загального дозволу власника земельної ділянки (ст. 333 ЦК України)

право власності на безхазяйну річ. Безхазяйною вважається річ, яка не має власника або власник якої невідомий. Така річ береться на облік державним органом і зі спливом 1-го року передається у комунальну власність (ст. 335 ЦК України)

право власності на перероблену річ належить власнику матеріалу, якщо інше не встановлене у договорі чи законі (ст. 332 ЦК України)

знахідка. Особа, яка знайшла загублену річ, зобов'язана негайно повідомити про це особу, яка її загубила, чи повідомити про знахідку міліцію чи органи місцевого самоврядування.

скарбом є закопані у землі чи приховані іншим способом гроші, валютні цінності, інші цінні речі, власник яких невідомий або за законом втратив на них право власності. Особа, яка виявила скарб, набуває права власності на нього (ст. 343 ЦК України):

особа, яка затримала бездоглядну домашню тварину, зобов'язана негайно повідомити про це власника і повернути її або передати міліції чи органам місцевого самоврядування.

Право власності на таку тварину переходить через 6 місяців на велику рогату худобу і через 2 місяці на інших тварин до особи, що її знайшла (ст. 340 ЦК України)

Похідні підстави набуття права власності

за договором купівлі – продажу, міни, дарування чи іншого правочину про відчуження майна

спадкування за законом чи за заповітом

набуття права власності на майно юридичної особи при її приєднанні, злитті, роз'єднанні, виділі і т.д.

ВИНИКНЕННЯ ПРАВА ВЛАСНОСТІ ЗА ПЕРВІСНИМИ ПІДСТАВАМИ

ПІДСТАВА

МОМЕНТ ВИНИКНЕННЯ ПРАВА ВЛАСНОСТІ

СТВОРЕННЯ РЕЧІ

На нерухомість:

- 1) з моменту закінчення будівництва;
- 2) якщо передбачено прийняття об'єкта до експлуатації - з моменту його прийняття до експлуатації;
- 3) якщо право власності підлягає державній реєстрації - з моменту такої реєстрації.

ПЕРЕРОБКА РЕЧІ

З моменту створення нової речі з використанням іншої речі особою, яка на підставі договору або закону стає власником, або передача речі, державної реєстрації прав, якщо це необхідно згідно з вимогами закону чи за рішенням суду.

НА БЕЗХАЗЯЙНУ РІЧ

На рухому річ, від якої власник відмовився, право власності виникає з моменту заволодіння нею іншою особою.

НА ЗНАХІДКУ

Після спливу шести місяців з моменту заяви про знахідку поліції або органу місцевого самоврядування, якщо не буде встановлений власник Або він не заявив про своє право на річ ,або власник не має право вимагати повернення речі.

НА СКАРБ

Особа, яка виявила скарб набуває право власності на нього залежно від того, що є скарбом, моментом виникнення права власності є виявлення скарбу, момент його державної реєстрації ,якщо цього вимагає закон чи за рішенням суду.

НА БЕЗДОГЛЯДНУ
ДОМАШНЮ ТВАРИНУ

Якщо не буде виявлені власник тварини або він не заявить про своє право на неї, право власності на цю тварину переходить до особи, в якій вона була на утриманні та в користуванні і яка заявила про виявлення такої тварини:
- на без догляду робочого велику рогату худобу після спливу шести місяців;
- щодо інших домашніх тварин після спливу двох місяців.

ЗА НАБУВАЛЬНОЮ
ДАВНІСТЮ

На нерухоме майно після спливу 10 років відкритого та безперервного володіння, а на нерухомість, що підлягає державній реєстрації з моменту такої державної реєстрації за рішенням суду.

На рухоме майно - після спливу 5 років відкритого володіння, а на транспортні засоби та цінні папери за рішенням суду.

ВИНИКНЕННЯ ПРАВА ВЛАСНОСТІ ЗА ПОХІДНИМИ ПІДСТАВАМИ

ПІДСТАВА

МОМЕНТ
ВИНИКНЕННЯ ПРАВА
ВЛАСНОСТІ

ЗА ДОГОВОРОМ

Право власності у набувача майна за договором виникає з моменту передання майна, якщо інше не встановлено договором або законом.

Право власності на майно за договором, який підлягає нотаріальному посвідченню виникає у набувача з моменту такого посвідчення або з моменту набрання законної сили рішенням суду про визнання договору, не посвідченого нотаріально дійсним.

Якщо договір про відчуження майна підлягає державній реєстрації право власності у набувача виникає з моменту такої реєстрації.

ВНАСЛІДОК
УСПАДКУВАННЯ МАЙНА

Право власності на спадкове майно виникає лише у разі смерті *громадянина-спадкодавця* за умови прийняття спадщини спадкоємцями, якщо спадкове майно підлягає державній реєстрації з моменту такої реєстрації.

ПРИВАТИЗАЦІЯ

Право власності на квартири, будинки та належні до них господарські споруди та приміщення виникає з моменту оформлення свідоцтва про право власності на квартиру, будинок які реєструються в органах приватизації і не потребують нотаріального посвідчення

Право власності на іншу нерухомість переходить до покупця з моменту нотаріального посвідчення договору купівлі-продажу та державної реєстрації цього об'єкта приватизації.

Важливо пам'ятати, що переданням майна вважається вручення:

- майна набувачеві або перевізникові;
- майна організації зв'язку тощо для відправлення пересилання майна набувачеві;
- коносаменту або іншого товаро-розпорядчого документа на майно.

ПІДСТАВИ ПРИПИНЕННЯ ПРАВА ВЛАСНОСТІ

ПОНЯТТЯ

це юридичні факти, які тягнуть за собою припинення права власності особи на певне майно.

Припинення права власності з волі власника

відчуження власником свого майна іншим особам (наприклад, за договором купівлі-продажу, дарування, міни)

відмова від права власності (ст. 347 ЦК України)

знищення майна (ст. 349 ЦК України)

Примусове припинення права власності

викуп земельної ділянки у зв'язку із суспільною необхідністю (ст. 350 ЦК України)

відчуження майна, яке в силу закону не може належати певному власнику (ст. 348 ЦК України)

реквізиція (ст. 353 ЦК України)

конфіскація (ст. 354 ЦК України).

припинення юридичної особи (ст. 346 ЦК України)

смерть власника (ст. 346 ЦК України)

викуп пам'ятки культурної спадщини в результаті дії чи бездіяльності власника, що загрожує їм пошкодженням чи знищенням (ст. 352 ЦК України)

звернення стягнення на майно за зобов'язаннями власника (ст. 346 ЦК України)

знищення майна

інші способи, передбачані цивільним законодавством

ПОРЯДОК ПРИПИНЕННЯ ПРАВА ВЛАСНОСТІ

СУДОВИЙ

ПОЗАСУДОВИЙ

1) реквізиція;
2) конфіскація;
3) припинення права власності на майно, яке за законом не може належати цій особі, (придбане нею на підставах, не заборонених законом), якщо майно не продано власником у встановлений законом строк.

1) відчуження власником свого майна, відмова власника від права власності;
2) знищення власником свого майна;
3) відчуження власником у встановлений законом строк майна, що придбане ним на підставах, не заборонених законом, але що не може належати цій особі.



ПРАВО СПІЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

ПОНЯТТЯ

майно, що є у власності двох або більше осіб (співвласників), належить їм на праві спільної власності (спільне майно) (ст. 355 ЦК України).

ВИДИ СПІЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Відповідно до ч. 1 ст. 356 ЦК України спільна часткова власність – це власність двох чи більше осіб із визначенням часток кожного з них

Спільна сумісна власність – це власність двох і більше осіб без визначення часток кожного з них у праві власності на майно (ч. 1 ст. 368 ЦК України).



СПІЛЬНА СУМІСНА ВЛАСНІСТЬ

СУБ'ЄКТИ

Фізичні особи, зокрема подружжя, учасники фермерського господарства, а також юридичні особи, держава, територіальні громади, якщо інше не встановлено законом.

ОЗНАКИ

множинність суб'єкта (співвласників) та єдність об'єкта

відсутність визначених часток кожного із співвласників у праві власності на спільне майно

ПІДСТАВИ ВИНИКНЕННЯ

Якщо майно було набуто подружжям за час шлюбу

Якщо майно було набуто чоловіком і жінкою, які проживають однією сім'єю, але не знаходяться у шлюбі між собою

Якщо майно було набуто в результаті спільної праці та за спільні грошові кошти членів сім'ї і в інших випадках

У випадку передання квартири чи будинку державного житлового фонду через приватизацію за письмовою згодою всіх членів сім'ї наймача в їхню спільну сумісну власність

У випадку домовленості суб'єктів про встановлення правового режиму сумісної власності щодо майна, яке знаходиться в їхній спільній власності

У випадку відчуження майна відчужувачем декільком фізичним особам за договором довічного утримання на підставі договору

У випадку придбання майна особами, що ведуть фермерське господарство, якщо інше не встановлено договором між ними

В інших випадках передбачених законом

Співвласники майна, що є у спільній сумісній власності, володіють і користуються ним спільно, якщо інше не встановлено домовленістю між ними

СПІЛЬНА ЧАСТКОВА ВЛАСНІСТЬ

СУБ'ЄКТИ

Фізичні особи, юридичні особи, держава, територіальні громади

ПІДСТАВИ ВИНИКНЕННЯ

Створення двома чи більше особами спільної речі або її переробка, окрім випадків, встановлених законом.

Отримання плодів, продукції та доходів від спільної речі, якщо ці плоди, продукція, доходи не поділені між учасниками спільної часткової власності.

Придбання декількома особами неподільної речі.

Договір між подружжям про визначення розміру часток у спільній сумісній власності або рішення суду про визначення розміру часток неподільної речі, яка належить подружжю на праві власності.

Шлюбний договір, який встановлює режим спільної часткової власності для того або іншого майна

Відчуження власником частки у праві власності на річ.

Спадкування двома чи більше особами майна за умови, що успадковане майно не є подільним чи не може бути поділене між спадкоємцями.

Спадкування двома чи більше особами майна за умови, що успадковане майно не є подільним чи не може бути поділене між спадкоємцями.

В інших випадках передбачених законом.

Частки у праві спільної часткової власності вважаються рівними, якщо інше не встановлено за домовленістю співвласників або законом

ЗАХИСТ ПРАВА ВЛАСНОСТІ

ПОНЯТТЯ

комплекс правових засобів, які застосовуються судом, уповноваженими на те органами держави або самим власником для забезпечення реалізації і встановлення порушеного суб'єктивного права власності.

СПОСОБИ

Речово-правові способи – застосовуються для захисту права власності від посягань з боку третіх осіб (абсолютний захист).

Зобов'язально-правові, на відміну від речово-правових, застосовуються у випадках, коли власник пов'язаний з правопорушником зобов'язальними відносинами.

Інші способи, пов'язані з інститутами цивільного права, зокрема, з оголошенням особи померлою чи визнанням її безвісно відсутньою, визнання правочинів недійсними тощо.

ПРИНЦИПИ

Держава забезпечує рівний захист прав усіх суб'єктів права власності.

Власник, який має підстави передбачити можливість порушення свого права власності іншою особою, може звернутися до суду з вимогою про заборону вчинення нею дій, які можуть порушити його право або з вимогою про вчинення певних дій для запобігання такому порушенню.

Власник, права якого порушені має право на відшкодування завданої майнової та моральної шкоди.



ПРАВО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

ПОНЯТТЯ

право на результат інтелектуальної, творчої діяльності або на інший об'єкт права інтелектуальної власності, встановлений законодавством (стаття 477 ЦК України)

СИСТЕМА ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

- 1). Авторське право.
- 2). Суміжні права.
- 3). Патентне право.
- 4). Засоби індивідуалізації товарів та послуг.
- 5). Нетрадиційні результати інтелектуальної діяльності.
- 6). Інші об'єкти права інтелектуальної власності.



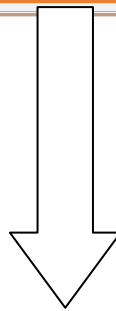
ОБ'ЄКТИ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ (ст 420 ЦК України)

Літературні та художні твори, комп'ютерні програми, компіляції даних (бази даних), виконання фонограми, відеограми, передачі (програми) організацій мовлення, наукові відкриття, винаходи, корисні моделі, промислові зразки компонування (топографії) інтегральних мікросхем, раціоналізаторські пропозиції, сорти рослин, породи тварин, комерційні (фірмові) найменування, торговельні марки (знаки для товарів і послуг), географічні зазначення

СУБ'ЄКТИ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

- 1). **Творець** об'єкта права інтелектуальної власності (автор, виконавець, винахідник).
- 2). **Інші особи**, яким належать особисті немайнові та майнові права інтелектуальної власності відповідно до ЦК України, іншого закону чи договору (ст. 421 ЦК України).

Спадкоємці померлого автора літературного твору протягом **семидесяти років** вправі одержувати певні грошові кошти від продажу цього товару.



ЗМІСТ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Особисті немайнові права інтелектуальної власності право на визнання людини творцем (автором, виконавцем, винахідником), право перешкоджати будь-якому посяганню на права інтелектуальної власності, здатному завдати шкоди честі, чи репутації творця, інші особисті немайнові права інтелектуальної власності.

Майнові права інтелектуальної власності право на використання об'єкта права інтелектуальної власності виключне право дозволяти використання об'єкта права інтелектуальної власності виключне право перешкоджати неправомірне використання об'єкта права інтелектуальної власності у тому числі забороняти таке використання інші майнові права інтелектуальної власності встановлені законом.



АВТОРСЬКЕ ПРАВО

ПОНЯТТЯ

це особисті немайнові та майнові права, які виникають у автора у зв'язку зі створенням ним твору і охороняються законом.

СУБ'ЄКТИ

Первинним суб'єктом авторського права є **автор** твору. За відсутності доказів іншого автором твору вважається фізична особа, зазначена звичайним способом як автор на оригіналі або примірнику твору (презумпція авторства).

Суб'єктами авторського права є також інші **фізичні та юридичні особи**, які набули прав на твори відповідно до договору або закону (ст. 435 ЦК України)

ОБ'ЄКТИ

Об'єктами авторського права є твори, а саме:

1) літературні та художні твори, зокрема: романи, поеми, статті та інші письмові твори; лекції, промови, проповіді та інші усні твори; драматичні, музично-драматичні твори, пантоміми, хореографічні, інші сценічні твори; музичні твори (з текстом або без тексту); аудіовізуальні твори; твори живопису, архітектури, скульптури та графіки; фотографічні твори; твори ужиткового мистецтва; ілюстрації, карти, плани, ескізи і пластичні твори, що стосуються географії, топографії, архітектури або науки; переклади, адаптації, аранжування та інші переробки літературних або художніх творів; збірники творів, якщо вони за добром або упорядкуванням складових частин є результатом інтелектуальної діяльності; 2) комп'ютерні програми; 3) компіляції даних (бази даних), якщо вони за добром або упорядкуванням їх складових частин є результатом інтелектуальної діяльності; 4) інші твори.

ОЗНАКИ

ТВОРЧИЙ ХАРАКТЕР

ОРИГІНАЛЬНІСТЬ

ОБ'ЄКТИВНА ФОРМА
ВИРАЖЕННЯ

ЗМІСТ

Особисті немайнові права автора:

право авторства – це право вимагати визнання свого авторства як з боку суспільства, так і з боку окремої людини;

право на ім'я. Автор може реалізувати право авторства, вимагаючи визнання останнього шляхом зазначення свого імені на примірниках твору;

право на недоторканність твору – можливість протидіяти будь-якому перекрученню, спотворенню чи іншій зміні твору або будь-якому іншому посягання на твір, що може зашкодити честі й репутації автора.

Особисті майнові права автора:

право на опублікування твору; право на відтворення творів; право на публічне виконання; право на публічне сповіщення творів; право на публічну демонстрацію публічний показ; право на переклад творів; право на переробку, зміну творів; включення творів як складових частин до збірників, антологій, енциклопедій тощо; право на розповсюдження творів шляхом першого продажу, відчуження іншим способом у будь-якій формі; право здавання твору в майновий найм чи у прокат; право слідування щодо творів образотворчого мистецтва; право на імпорт примірників твору; право на утримання винагороди за використання твору.

Обов'язок інших осіб утримуватися від порушення авторських прав.

СУМІЖНІ ПРАВА

ПОНЯТТЯ

розуміють права виконавців на результати творчої діяльності, права виробників фонограм, відеограм та організацій мовлення.

ОБ'ЄКТИ

- а) виконання;
- б) фонограми;
- в) відеограми;
- г) програми (передачі) організацій мовлення (ст. 449 ЦК України).

СУБ'ЄКТИ

Первинними суб'єктами суміжних прав є: виконавець; виробник фонограми; виробник відеограми; організація мовлення.

Суб'єктами суміжних прав є також **інші особи**, які набули таких прав відповідно до договору чи закону (ст 450 ЦК України).

ВИКОРИСТАННЯ

Використанням виконання є:

- 1) доведення виконання до відома публіки під час його здійснення;
- 2) записування (фіксування) виконання під час його здійснення, якщо таке записування дає можливість сприйняття, відтворення та передачі виконання за допомогою технічних засобів;
- 3) пряме чи опосередковане відтворення запису виконання будь-яким способом та у будь-якій формі;
- 4) продаж та інше відчуження оригіналу чи примірника запису виконання;
- 5) оренда оригіналу чи примірника запису виконання;
- 6) забезпечення засобами зв'язку можливості доступу будь-якої особи до записаного виконання з місця та в час, обраних нею.

Використанням фонограми, відеограми є:

- 1) пряме або опосередковане відтворення будь-яким способом та у будь-якій формі відеограми, фонограми;
- 2) продаж та інше відчуження оригіналу чи примірника фонограми, відеограми;
- 3) оренда оригіналу чи примірника фонограми, відеограми;
- 4) забезпечення засобами зв'язку можливості доступу будь-якої особи до фонограми, відеограми з місця та в час, обраних нею.

Використанням передачі (програми) організації мовлення є:

- 1) здійснення (трансляція, ретрансляція) передачі (програми) організації мовлення;
- 2) записування (фіксування) передачі (програми) організації мовлення, якщо таке записування дає можливість сприйняття, відтворення та здійснення її за допомогою технічних засобів;
- 3) відтворення запису передачі (програми) організації мовлення;
- 4) представлення передачі (програми) організації мовлення публіці у місці, де встановлено вхідну плату.

ПРАВО ПРОМИСЛОВОЇ ВЛАСНОСТІ

ПОНЯТТЯ

це сукупність норм, що регулюють особисті немайнові та майнові відносини, які виникають у зв'язку зі створенням, оформленням і використанням винаходів, корисних моделей і промислових зразків.

ОБ'ЄКТИ

ВИНАХІД

КОРИСНА МОДЕЛЬ

ПРОМИСЛОВИЙ ЗВ'ЯЗОК

СУБ'ЄКТИ

автор промислового зразка (ст. 463 ЦК України)

його правонаступники – будь-які фізичні і юридичні особи, яким автор передав своє суб'єктивне майнове право на результати творчої праці (спадкоємці або інші особи, держава)

будь-які фізичні чи юридичні особи, до яких суб'єктивне право авторів переходить за договором або за заповітом

ЗМІСТ

суб'єктивні права на винахід, корисну модель, промисловий зразок

обов'язки суб'єктів, що випливають із суб'єктивних патентних прав і спрямовані на їх дотримання

ОФОРМЛЕННЯ

Подання заявки до патентного відомства

Експертиза заявки патентним відомством

Ухвалення рішення патентним відомством про визнання пропозиції (у разі відповідності умовам патентоспроможності за результатами експертизи) винаходом, корисною моделлю, промисловим зразком

Публікація відомостей про видачу патенту, реєстрація патенту

Видача патенту

Поняття «право промислової власності» є синонімом поняття «патентне право»!!!

ВИНАХІД ПОНЯТТЯ

технологічне (технічне) рішення у будь-якій галузі, яке відповідає умовам патентоспроможності

УМОВИ ПАТЕНТОЗДАТНОСТІ

Новизна (він є невідомим у світі до моменту подання заявки та не є частиною рівня техніки, тобто відомості про нього не стали загальнодоступними до патентування)

Винахідницький рівень (він не є очевидним для фахівця, тобто явно не випливає з рівня техніки)

Придатність для промислового використання (його можна використовувати у промисловості).



КОРИСНА МОДЕЛЬ

ПОНЯТТЯ

це конструктивне виконання пристрою, яке відповідає умовам патентоспроможності, а саме є (ст. 460 ЦК України):

УМОВИ ПРАЦЕЗДАТНОСТІ

Новизна полягає в тому, що зміст основних ознак корисної моделі не випливає з рівня техніки та раніше не був відомий

Промислова придатність корисної моделі передбачає здійснення технічної можливості до її відтворення, виходячи з об'єктивного розвитку виробничих сил

ПРОВЕДЕННЯ ЕКСПЕРТИЗИ ПАТЕНТУ УКРАЇНИ НА КОРИСНУ МОДЕЛЬ



ПРОМИСЛОВИЙ ЗРАЗОК

ПОНЯТТЯ

це нова конструктивна розробка виробу, що визначає його зовнішній вигляд і придатна для виготовлення промисловим способом.

УМОВИ ПАТЕНТОЗДАТНОСТІ

Новизна промислового зразка означає, що дизайнерське рішення, яке визначає зовнішній вигляд виробу застосовано вперше



КОМЕРЦІЙНЕ НАЙМЕНУВАННЯ

ПОНЯТТЯ

це індивідуальна назва, що дає можливість вирізнити одну особу з-поміж інших та не вводить в оману споживачів щодо її справжньої діяльності (ст. 489 ЦК України).

ОЗНАКИ

Оригінальність передбачає, що комерційне найменування повинно мати певні ознаки, що виділяють дану назву та роблять її неповторну

Виділяє об'єкти у цивільному обороті завдяки назві певний учасник цивільного обороту проявляється, стає помітним у майнових відносинах

Відмінність від інших учасників обороту полягає в тому, що завдяки фірмовому комерційному найменуванню, певний учасник не змішується з іншими особами, з'являється можливість чітко відрізнити його від інших суб'єктів

Відповідність характеру діяльності означає, що комерційне найменування не повинне вводити в оману споживачів щодо роду й характеру участі даного суб'єкта в цивільному обороті

МОМЕНТ ВИНИКНЕННЯ

Виникає з моменту першого використання комерційного найменування



ТОРГОВЕЛЬНА МАРКА

ПОНЯТТЯ

може бути будь-яке позначення або будь-яка комбінація позначень, які придатні для вирізнення товарів (послуг), що виробляються (надаються) однією особою, від товарів (послуг), що виробляються (надаються) іншими особами. Такими позначеннями можуть бути, зокрема, слова, літери, цифри, зображувальні елементи, комбінації кольорів (ст. 492 ЦК України).

ОЗНАКИ

Умовне позначення – певні слова, літери, цифри, зображувальні елементи, комбінації кольорів, які породжують асоціацію з певним виробником, товаром, послугою.

Новизна торговельної марки означає, що слова, літери, цифри і т.ін., що використовується у торговельній марці, повинні бути відносно новими, раніше широко не використовуваними.

Реєстраційна ознака властива торговельній марці, оскільки вона повинна бути офіційно зареєстрована у встановленому законом порядку з одержанням відповідного посвідчення.

КРИТЕРІЇ ОХРАНОЗДАТНОСТІ

Відповідність моральності, публічному порядку тощо

Не може бути зареєстрований як торговельна марка загальноживане позначення товарів послуг, що вказує на вид, кількість, склад, цінність, що вводить в оману відносно товару, послуги або виробника, зображення державних символів, назви міжнародних урядових організацій, гарантійні, пробірні клейма, нагороди



Питання для підсумкового контролю

1. Предмет, метод, функції цивільного права.
2. Принципи цивільного права. Відмежування цивільного права від інших галузей права.
3. Поняття і система цивільного права.
4. Поняття і структура цивільного законодавства.
5. Поняття та види джерел цивільного права.
6. Аналогія закону та аналогія права. Значення судової практики.
7. Дія актів цивільного законодавства у часі.
8. Поняття та особливості цивільних правовідносин.
9. Елементи цивільно-правових відносин.
10. Суб'єктивне цивільне право та суб'єктивний цивільний обов'язок.
11. Види цивільно-правових відносин.
12. Підстави виникнення цивільних прав та обов'язків.
13. Сутність та способи здійснення цивільних прав.
14. Право на захист цивільних прав та інтересів.
15. Відшкодування збитків та інші способи відшкодування майнової шкоди.
16. Відшкодування моральної шкоди.
17. Поняття фізичної особи.
18. Ім'я та місце проживання фізичної особи
19. Цивільна правоздатність фізичної особи.
20. Цивільна дієздатність фізичної особи та її елементи.
21. Часткова цивільна дієздатність фізичної особи.
22. Неповна цивільна дієздатність фізичної особи.
23. Повна цивільна дієздатність та її надання фізичній особі.
24. Встановлення опіки над фізичною особою.
25. Встановлення піклування над фізичною особою.
26. Обмеження цивільної дієздатності фізичної особи.
27. Визнання фізичної особи безвісно відсутньою.
28. Оголошена фізичної особи померлою.
29. Акти цивільного стану.
30. Право фізичної особи на здійснення підприємницької діяльності.
31. Поняття та види особистих немайнових прав.
32. Поняття та ознаки юридичної особи.
33. Види юридичних осіб.
34. Порядок виникнення юридичної особи.
35. Цивільна правочиноздатність юридичної особи.
36. Припинення юридичної особи.
37. Правові форми участі держави у цивільних відносинах.
38. Поняття та види господарських товариств.
39. Поняття та класифікація речей.
40. Види об'єктів цивільних прав.

41. Цінні папери.
42. Нематеріальні блага.
43. Поняття та види правочинів.
44. Недійсні правочини та їх правові наслідки.
45. Представництво у цивільному праві.
46. Представництво за довіреністю.
47. Строки та терміни у цивільному праві.
48. Види строків у цивільному праві.
49. Поняття та види строків позовної давності.
50. Право власності.
51. Зміст права власності.
52. Підстави набуття права власності.
53. Підстави припинення права власності.
54. Поняття і види права спільної власності.
55. Право власності на житло.
56. Захист права власності.
57. Речові права на чуже майно.
58. Виникнення права володіння.
59. Поняття права інтелектуальної власності..
60. Суб'єкти та об'єкти права інтелектуальної власності.
61. Підстави виникнення (набуття) права інтелектуальної власності.
62. Захист права інтелектуальної власності судом.
63. Авторське право.
64. Суб'єкти та об'єкти авторського права.
65. Співавторство.
66. Особисті немайнові права автора.
67. Суміжне право.
68. Суб'єкти та об'єкти суміжних прав.
69. Право інтелектуальної власності на наукове відкриття.

Перелік рекомендованих джерел для опрацювання теоретичного матеріалу

1. Конституція України від 28 червня 1996р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. ст.141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 13.12.2021).
2. Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 р. № 435-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40-44. ст. 356. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 13.12.2021).
3. Цивільний процесуальний кодекс України : Закон України від 18 березня 2004 р. №1618-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 40-41, 42. ст. 492. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15> (дата звернення: 13.12.2021).
4. Господарський кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 р. № 436-IV. *Офіційний вісник України*. 2003. № 11. ст. 462. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення: 13.12.2021).
5. Сімейний кодекс України : Закон України від 10 січня 2002 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 21-22. ст. 135. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14> (дата звернення: 13.12.2021).
6. Кодекс України з процедур банкрутств : Закон України від 18 жовтня 2018 року № 2597-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2019. № 19. Ст.74. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#Text> (дата звернення: 13.12.2021).
7. Всесвітня Конвенція по авторське право. Міжнародний договір від 06.09.1952р. *Бюлетень законодавства і юридичної практики України*. 2003. №3. Авторське право і суміжні права. Законодавство та судова практика. С. 93-101. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_052#Text (дата звернення: 13.12.2021).
8. Про авторське право і суміжні права : Закон України від 23.12.1993 р. №3792-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 13. Ст. 64. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12#Text> (дата звернення: 13.12.2021).
9. Про виконавче провадження: Закон України від 21 квітня 1999 р. // *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 24. Ст. 207. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19> (дата звернення: 13.12.2021).
10. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини : Закон України від 23 лютого 2006р. *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 30. Ст. 260. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15> (дата звернення: 13.12.2021).
11. Про господарські товариства : Закон України від 19 вересня 1991р. №1576-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 49. Ст.682. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1576-12#Text> (дата звернення: 13.12.2021).
12. Про державну реєстрацію актів цивільного стану. Закон України від 01.07.2010 р. №2398-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2010. № 38. Ст. 509. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2398-17#Text> (дата звернення:

13.12.2021).

13. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань. Закон України від 15 травня 2003 р. №755-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. №31-32. Ст.263. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15#Text> (дата звернення: 13.12.2021).

14. Про доступ до судових рішень : Закон України від 22 грудня 2005 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 15. Ст. 128. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3262-15> (дата звернення: 13.12.2021).

15. Про міжнародне приватне право : Закон України від 23 червня 2005 р. № 2709-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 32. Ст. 422. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2709-15> (дата звернення: 13.12.2021).

16. Про міжнародні договори України : Закон України від 29 червня 2004 р. № 1906-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 50. Ст. 540. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1906-15> (дата звернення: 13.12.2021).

17. Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів : Закон України від 23 грудня 1997 р. № 1403-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 29. Ст. 535. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1403-19#n506> (дата звернення: 13.12.2021).

18. Про охорону прав на винаходи і корисні моделі : Закон України від 15.12.1993 р. № 3687-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 7. Ст. 32. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3687-12#Text> (дата звернення: 13.12.2021).

19. Про охорону прав на знаки для товарів і послуг : Закон України від 15.12.1993 р. № 3689-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 7. Ст. 36. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3689-12#Text> (дата звернення: 13.12.2021).

20. Про охорону прав на компонування напівпровідникових виробів : Закон України від 05.10.1997 р. № 621/97-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. № 8. Ст. 28. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/621/97-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 13.12.2021).

* * *

21. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України / за заг. ред. Короеда С.О. Київ : ВД «Професіонал», 2019. 1152 с. URL: <https://jurkniga.ua/contents/naukovo-praktichniy-komentar-civilnogo-kodeksu-ukrayini.pdf> (дата звернення: 15.12.2021).

22. Науково-практичний коментар Цивільного процесуального кодексу України. / За заг. ред. Теремецького В. І. Київ.: Видавничий дім «Професіонал», 2020. 496 с. URL: <https://duan.edu.ua/images/staff/departments/law/Files/TSPKU.pdf> (дата звернення: 15.12.2021).

23. Особливості застосуванні рішень Європейського союзу з прав людини при розгляді цивільних справ : навч. посіб. Львів : ЛьвДУВС, 2019. 404 с. URL: <http://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/2738> (дата звернення: 15.12.2021).

24. Цивільне право України : навч. посіб. у 2-х ч. / за ред. В.А. Кройтора. Запоріжжя : Видавничий дім «Гельветика», 2016. Ч. 1. 384 с. URL: <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:PmPO3q5Vxq8J:oldiplus.ua/downloads/338.pdf+&cd=1&hl=ru&ct=clnk&gl=ua> (дата звернення: 15.12.2021).

25. Цивільне право України : навч. посіб. у 2-х ч. / за ред. В.А. Кройтора. Запоріжжя : Видавничий дім «Гельветика», 2016. Ч. 1. 352 с. URL: http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/10201/Tsyvilne%20pravo%20Ukrainy_1_Navch%20posib_Kroitor_Kukhariev_Tkalych_2016.pdf?sequence=1&isAllowed=y (дата звернення: 15.12.2021).

26. Цивільне право України. Особлива частина : підручник / за ред. Р.Б. Шишки. Київ : Ліра-К, 2016. 1024 с. URL: <https://lira-k.com.ua/preview/12192.pdf> (дата звернення: 15.12.2021).

27. Цивільне право України. Особлива частина : підручник. / за ред. В.Г. Фазикоша, С.Б. Булеци. Київ: Знання, 2013. 751 с. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/23800/1/%d0%a6%d0%9f%20%d0%9e%d0%a7.pdf> (дата звернення: 15.12.2021).

* * *

28. Вавженчук С. До питання класифікації договорів на односторонні та взаємні, відплатні й безвідплатні. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 6. С. 5-10. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/6/1.pdf> (дата звернення: 16.12.2021).

29. Давидова Н. Цивільно-правове регулювання інформаційних відносин SaaS (Software as a Service). *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 6. С. 16-22. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/6/3.pdf> (дата звернення: 16.12.2021).

30. Жук А. Відновлення становища, що існувало до порушення, у системі способів захисту суб'єктивних цивільних прав. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. №1. С. 11-16. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/1/3.pdf> (дата звернення: 16.12.2021).

31. Жук А. Відновлення становища, яке існувало до порушення, як спосіб захисту корпоративних прав. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 4. С. 16-21. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/4/4.pdf> (дата звернення: 16.12.2021).

32. Заїка Ю. Механізм регулювання майнових правовідносин, що виникають після відкриття спадщини. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 6. С. 23-28. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/6/4.pdf> (дата звернення: 16.12.2021).

33. Заїка Ю., Менделя О. Страховий випадок як елемент механізму цивільно-правового регулювання страхових відносин. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 4. С. 22-28. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/4/5.pdf> (дата звернення: 16.12.2021).

34. Зубкова Л., Клімовський С. Щодо поняття та юридичної природи

«розумних» договорів (з англ. smart contract). *Підприємництво, господарство і право*. 2021. №1. С. 22-27. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/1/5.pdf> (дата звернення: 16.12.2021).

35. Майданик Р., Майданик Н., Попова Н. Переосмислення загальної частини речового права в умовах європеїзації та кодифікації. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 6. С. 39-54. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/6/7.pdf> (дата звернення: 16.12.2021).

36. Маковій В.П. Співвідношення публічного та приватного інтересу у сфері надання медичних послуг за програмою медичних гарантій. *Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені короля Данила Галицького*. 2020. № 10(22). С. 118-124. URL: https://visnyk.iful.edu.ua/wp-content/uploads/2021/02/118-124_%D0%9C%D0%B0%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D1%96%D0%B9.pdf (дата звернення: 16.12.2021).

37. Маковій В.П. Часові категорії в універсальних положеннях зобов'язального права. *Теоретичні та практичні проблеми застосування норм цивільного, трудового та господарського права в сучасних умовах* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 23 лист. 2018 р.) : у 2 ч. – Дніпро : Видавець Біла К. О, 2018. С. 58 - 60. URL: <http://dspace.oduvs.edu.ua/bitstream/123456789/1298/1/%d0%9c%d0%b0%d0%ba%d0%be%d0%b2%d0%b8%d0%b9%20%d0%97%d0%b1%d1%96%d1%80%d0%bd%d0%b8%d0%ba%20%d0%94%d0%bd%d1%96%d0%bf%d1%80%d0%be%20%2c%2011.2018%20%d1%87%201.pdf> (дата звернення: 16.12.2021).

38. Мирза С.С. Зміст договору про надання послуг з управління багатоквартирним будинком: реалії сьогодення. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2017. № 2. С. 32-34. URL: http://dspace.oduvs.edu.ua/bitstream/123456789/1074/1/%d0%9c%d0%b8%d1%80%d0%b7%d0%b0_2_2017.pdf (дата звернення: 16.12.2021).

39. Мирза С.С. Порівняльно-правовий аналіз форм управління багатоквартирним будинком, передбачених чинним законодавством України. *Актуальні проблеми удосконалення чинного законодавства України*. 2017. № 40. С. 117-120. URL: http://dspace.oduvs.edu.ua/bitstream/123456789/388/1/%d0%9c%d0%98%d0%a0%d0%97%d0%90_%d1%81%d1%82%d0%b0%d1%82%d1%82%d1%8f_1.pdf (дата звернення: 16.12.2021).

40. Панченко О. Розвиток інституту цивільно-правової відповідальності поліцейських в Україні. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. №1. С. 28-35. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/1/6.pdf> (дата звернення: 16.12.2021).

41. Пільков К. Способи захисту права власності на землю та інше нерухоме майно: критика «книжного володіння». *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 4. С. 47-58. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/4/9.pdf> (дата звернення: 16.12.2021).

42. Пожоджук Р. Місце споживчих відносин у системі цивільного права. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 4. С. 59-65. URL:

<http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/4/10.pdf> (дата звернення: 16.12.2021).

43. Примає В. Відшкодування шкоди, завданої у зв'язку з вакцинацією від COVID-19. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 6. С. 65-72. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/6/10.pdf> (дата звернення: 16.12.2021).

44. Резніченко С.В., Авадані Н. Актуальні проблеми інституту іпотеки в сучасній Україні. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2021. № 1. С. 116 – 120. URL: <http://dspace.oduv.edu.ua/bitstream/123456789/1754/1/101.pdf> (дата звернення: 16.12.2021).

45. Товкун І., Зал Д. Укладення договору поставки у спрощеній формі: на матеріалах судової практики. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 5. С. 40-44. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/5/7.pdf> (дата звернення: 16.12.2021).